

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad (RIA)

SHRnutí ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje	
Název návrhu: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Ministerstvo kultury	Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozveďte <i>říjen.2018</i>
Implementace práva EU: Ano; (pokud zvolíte Ano): - uveďte termín stanovený pro implementaci: 11. října 2018 - uveďte, zda jde návrh nad rámec požadavků stanovených předpisem EU?: Ne	
2. Cíl návrhu zákona	
Cílem návrhu je transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564 ze dne 13. září 2017 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Tím budou zároveň ze strany České republiky naplněny předpoklady pro budoucí ratifikaci Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým osobám, osobám se zrakovým postižením nebo osobám s jinými poruchami čtení Evropskou unií.	
3. Agregované dopady návrhu zákona	
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano	
Návrh bude mít pozitivní dopad na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty - v podobě úspor nákladů, neboť umožní přístup k autorskoprávně chráněným dílům převedeným do formátů přístupných osobám s postižením, které byly pořízeny (a financovány) v jiných členských státech EU a ve třetích zemích, které budou smluvními stranami Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým osobám, osobám se zrakovým postižením nebo osobám s jinými poruchami čtení.	
3.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ne	
Pokud ano, specifikujte.	
3.3 Dopady na podnikatelské prostředí: Ne	
Pokud ano, specifikujte.	
3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): Ne	
Pokud ano, specifikujte.	
3.5 Sociální dopady: Ano	
Návrh bude mít pozitivní sociální dopady – zlepší dostupnost autorskoprávně chráněného obsahu osobám se zdravotním postižením, konkrétně osobám nevidomým, osobám s jiným zrakovým postižením a osobám s jinými typy postižení dle směrnice.	
3.6 Dopady na spotřebitele: Ano	
Návrh bude mít pozitivní dopady na spotřebitele se zdravotním postižením (viz sociální dopady), kterým přinese zlepšení dostupnosti autorskoprávně chráněného obsahu.	
3.7 Dopady na životní prostředí: Ne	
Pokud ano, specifikujte.	

3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ne
Pokud ano, specifikujte.
3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ne
Pokud ano, specifikujte.
3.10 Korupční rizika: Ne
Pokud ano, specifikujte.
3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ne
Pokud ano, specifikujte.

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA)

1. *Důvod předložení a cíle*

Návrh novely autorského zákona (zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „autorský zákon“) předkládá Ministerstvo kultury ke splnění povinnosti implementovat směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti („směrnice k provedení Marrákešské smlouvy“ nebo jen „směrnice“).

Návrh novely autorského zákona souvisí rovněž s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1563 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Uníí a třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení („nařízení k provedení Marrákešské smlouvy“ nebo jen „nařízení“), které bylo přijato současně s výše uvedenou směrnicí k provedení Marrákešské smlouvy.

Cílem navrhované úpravy je zavést do vnitrostátního právního řádu novou unijní úpravu výjimky z výlučných autorských práv a některých práv souvisejících s právem autorským ve prospěch osob nevidomých, osob jinak zrakově postižených a dalších oprávněných osob, včetně pravidel umožňujících přeshraniční pohyb rozmnoženin autorskoprávně chráněných děl ve formátech přístupných uvedeným osobám se zdravotním postižením v rámci Evropské unie a dále do a ze států, které nejsou členy Evropské unie, ale jsou smluvní stranou Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým osobám, osobám se zrakovým postižením nebo osobám s jinými poruchami čtení („Marrákešská smlouva“).

Směrnice (a stejně tak nařízení) je jedním z nástrojů, kterými se Evropská unie snaží zajistit dostupnost knih, odborných periodik, novin, časopisů, hudebních partitur a dalších podobných materiálů osobám se zrakovým nebo podobným postižením tak, aby tyto osoby k nim měly

přístup pokud možno ve stejném rozsahu jako osoby bez takových postižení a aby k tomu byl plně využit potenciál vnitřního trhu. Směrnice (a stejně tak nařízení) doplňuje další předpisy a iniciativy přijaté nebo připravované v rámci Evropské unie, např. návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o přístupnosti internetových stránek subjektů veřejného sektoru a návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se požadavků na přístupnost u výrobků a služeb („návrh Evropského aktu přístupnosti“).

Navrhovanou změnou právní úpravy, spolu s podobnými změnami, které budou přijaty ostatními členskými státy Evropské unie, dojde k harmonizaci unijních právních předpisů v této oblasti a budou naplněny předpoklady pro uzavření (ratifikaci) Marrákešské smlouvy Evropskou unií.

Přehled jednotlivých oblastí právní úpravy dotčených návrhem novely:

	Oblast úpravy
1.	Definice pojmů
2.	Povolené způsoby užití autorských děl a jiných předmětů ochrany
3.	Povinnosti oprávněných poskytovatelů (autorizovaných subjektů)
4.	Odměna (kompenzace) pro nositele práv

1.1. Název

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

1.2. Definice problému

Dne 13. září 2017 byly přijaty dva unijní předpisy – směrnice a nařízení k provedení Marrákešské smlouvy, jejichž cílem je umožnit Evropské unii plnit mezinárodní závazky vyplývající z Marrákešské smlouvy. Přijetím unijní úpravy a její následnou implementací do vnitrostátních právních řádů členských států Evropské unie budou vytvořeny předpoklady pro to, aby Marrákešská smlouva mohla být uzavřena (ratifikována) Evropskou unií jako takovou.

Marrákešská smlouva byla přijata v roce 2013 v rámci Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) a jejím cílem je usnadnit dostupnost knih a dalších tištěných materiálů ve formátech přístupných osobám nevidomým, osobám se zrakovým postižením a osobám s jinými poruchami a dále přeshraniční poskytování takto upravených autorských děl po celém světě.¹ O podpisu Marrákešské smlouvy jménem Evropské unie rozhodla Rada v dubnu 2014.² Jednotlivé členské státy Evropské unie podepsaly Marrákešskou smlouvu buď již na diplomatické konferenci v červnu 2013 nebo později, Česká republika tak učinila v červnu 2014. K uzavření (ratifikaci) Marrákešské smlouvy jménem Evropské unie by mělo dojít na podzim 2018, konkrétně ke 12. říjnu 2018, ratifikační listiny by měly být uloženy u generálního ředitele WIPO ke 12. červenci 2018.³

Směrnice k provedení Marrákešské smlouvy stanoví členskému státu Evropské unie povinnost zavést do vnitrostátního právního řádu výjimky nebo omezení autorského práva a práv s ním souvisejících (zákonnou licenci) ve prospěch nevidomých, zrakově postižených a osob s jinými poruchami čtení, a dále zavést možnost „přeshraniční výměny“, resp. poskytování rozmnoženin autorských děl v upravených formátech v rámci Evropské unie, ať už v podobě hmotných rozmnoženin nebo nehmotných (digitálních) rozmnoženin. Pravidla pro přeshraniční poskytování těchto rozmnoženin mezi členským státem Evropské unie a třetí zemí (mimo Evropskou unii), která již je nebo se v budoucnu stane smluvní stranou Marrákešské smlouvy, stanoví nařízení k provedení Marrákešské smlouvy.

Směrnice k provedení Marrákešské smlouvy doplňuje stávající fakultativní úpravu obsaženou v čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29/ES tím, že jednak zavádí výjimku z výlučných práv ve prospěch dotčených osob jako výjimku povinnou, jednak stanoví přeshraniční účinek této

¹ Marrákešská smlouva vstoupila v platnost dne 30. září 2016. Smluvními stranami této smlouvy (pro které je smlouva již závazná) jsou (ke dni 31. 3. 2018) Argentina, Austrálie, Botswana, Brazílie, Burkina Faso, Kanada, Chile, Kostarika, Korejská lidově demokratická republika, Ekvádor, Salvador, Guatemala, Honduras, Indie, Izrael, Keňa, Kyrgyzstán, Libérie, Malawi, Mali, Mexiko, Mongolsko, Nigérie, Panama, Paraguay, Peru, Korejská republika, Svatý Vincenc a Grenadiny, Singapur, Sri Lanka, Tunis, Spojené arabské emiráty a Uruguay. (Ke dni 8. 5. 2018 se smluvní stranou stane Ruská federace, ke dni 19. 5. 2018 Moldávie.)

² Rozhodnutí Rady 2014/221/EU ze dne 14. dubna 2014 o podpisu jménem Evropské unie Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení (Úř. věst. L 115, 17.4.2014, s. 1).

³ Rozhodnutí Rady (EU) 2018/254 ze dne 15. února 2018 o uzavření jménem Evropské unie Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení.

úpravy, v důsledku čehož bude mít tato úprava dopad na celém vnitřním trhu. (Prostřednictvím souvisejícího nařízení k provedení Marrákešské smlouvy pak bude teritoriální dopad nové úpravy ještě širší, neboť se bude vztahovat i na třetí země – státy mimo Evropskou unii, které budou smluvními stranami Marrákešské smlouvy.)

Směrnice upravuje, kromě samotné výjimky z výlučných práv, tj. povolených způsobů užití předmětů ochrany, definice pojmů a pravidla (podmínky), která je nutno dodržovat. Mezi tyto podmínky patří rovněž určité minimální povinnosti tzv. autorizovaných subjektů (navrhovaná právní úprava používá pojem „oprávněný poskytovatel“)⁴. Směrnice dále umožňuje členskému státu v mezích stanovených směrnici ponechat, popř. zavést ve vnitrostátní právní úpravě úplatnou výjimku z výlučných práv prostřednictvím zavedení nároku na spravedlivou odměnu (kompenzaci) příslušející nositelům práv v souvislosti s užitím předmětů ochrany podle směrnice.

Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Autorský zákon č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, konkrétně zákona č. 216/2006 Sb. a zákona č. 102/2017 Sb. obsahuje bezúplatnou zákonnou licenci ve prospěch osob se zdravotním postižením v § 38 (licence pro osoby se zdravotním postižením) a v § 43 odst. 4 až 6 (pravidla užití technologických prostředků ochrany). Stejně jako v ostatních případech zákonných licencí podle autorského zákona platí i pro uvedenou zákonnou licenci tzv. třístupňový test obsažený v § 29 odst. 1 autorského zákona.

Uvedená právní úprava platí obdobně pro práva výkonného umělce (§ 74), výrobce zvukového záznamu (§ 78), výrobce zvukově obrazového záznamu (§ 82), částečně pro vysílatele, konkrétně úprava v § 38 odst. 1 písm. a) (§ 86) a dále v § 38 odst. 3. Naopak neplatí pro práva autora k počítačovému programu (§ 66 odst. 7) a pro zvláštní právo pořizovatele databáze (§ 94).

Platná právní úprava v § 38 a § 43 autorského zákona:

§ 38

Licence pro osoby se zdravotním postižením

(1) Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

a) výhradně pro potřeby osob se zdravotním postižením, v rozsahu odpovídajícím jejich zdravotnímu postižení a nikoliv za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu zhotoví nebo dá zhotovit rozmnoženinu díla; takto zhotovená rozmnoženina díla jím může být také rozšiřována a sdělována, pokud se tak neděje za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,

b) výhradně pro potřeby osob se zrakovým nebo sluchovým postižením a nikoliv za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu opatří rozmnoženinu zvukově obrazového záznamu audiovizuálního díla slovním vyjádřením obrazové složky nebo doplněním

⁴ Navrhovaná právní úprava používá namísto pojmu „autorizovaný subjekt“ pojem „oprávněný poskytovatel“. V českém právním řádu je pojem „autorizace“ spojován s povolovacím nebo registračním řízením, které ale podle směrnice i nařízení k provedení Marrákešské smlouvy, a v souladu s touto smlouvou, není podmínkou pro aplikaci zákonné licence; naopak by představovalo nežádoucí zpřísnění podmínek pro subjekty zabývající se pomocí osobám se zdravotním postižením a jejich vyšší administrativní zátěž (k tomu podrobněji viz Zvláštní část Důvodové zprávy k bodu 5 návrhu novely).

obrazových nebo textových prostředků nezbytných ke zpřístupnění díla těmto osobám; takto doplněné audiovizuální dílo jím může být také rozmnožováno, rozšiřováno a sdělováno, neděje-li se tak za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.

(2) Odstavec 1 se vztahuje na dílo audiovizuální pouze v případě, bylo-li vydáno.

(3) Do práva autorského nezasahuje osoba, která provozuje televizní vysílání a v souladu se zákonem vysílá pořad¹⁵⁾ doplněný zvukovým popisem, jenž slouží ke zpřístupnění pořadu osobám se zrakovým postižením, pokud tato služba není zpoplatněna, nebo neděje-li se tak za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.

(4) Do práva autorského nezasahuje také osoba uvedená v § 37 odst. 1, půjčuje-li originály či rozmnoženiny vydaných děl pro potřeby osob se zdravotním postižením v souvislosti s jejich postižením.

(5) Ustanovení § 30 odst. 5 se použije přiměřeně.

§ 43

(1) Do práva autorského neoprávněně zasahuje ten, kdo obchází nebo jinak maří účinné technické prostředky ochrany práv podle tohoto zákona.

(2) Do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které

a) jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh,

b) mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo

c) jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.

(3) Účinnými technickými prostředky podle tohoto zákona se rozumí jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabráňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování.

(4) Právní ochranou podle odstavce 1 nejsou dotčena ustanovení § 30a, § 31 odst. 1 písm. b), § 34 písm. a), § 37 odst. 1 písm. a) a b), § 38, § 38a odst. 2 a § 38e v rozsahu nezbytném k využití výjimky. Autor, který pro své dílo použil technické prostředky podle odstavce 3, je povinen zpřístupnit své dílo oprávněným uživatelům v rozsahu nezbytném ke splnění účelu uvedeného užití díla. Autor může zpřístupnit své dílo, pro které použil technické prostředky podle odstavce 3, i v případě zhotovení záznamu svého díla pro osobní potřebu podle § 30; to nebrání autorovi, aby přijal odpovídající opatření týkající se počtu takových rozmnoženin.

(5) Ustanovení odstavce 4 se nevztahuje na dílo, které bylo autorem či s jeho souhlasem zpřístupněno veřejnosti způsobem podle § 18 odst. 2.

(6) Technické prostředky ke splnění povinností podle odstavce 4 používané autorem dobrovolně nebo na základě dohod požívají ochrany podle odstavců 1 až 3.

1.3. Identifikace dotčených subjektů

Subjekty primárně dotčenými navrhovanou právní úpravou jsou nositelé práv chráněných autorským zákonem a uživatelé autorských děl a jiných předmětů ochrany (zvukových záznamů a výkonů výkonných umělců – v případě audioknih), tj. subjekty, v jejichž prospěch je navrhovaná právní úprava zákonné licence zaváděna do vnitrostátního právního řádu. Sekundárně je navrhovanou právní úpravou dotčen i stát, resp. státní rozpočet a obdobně jiné veřejné rozpočty.

Konkrétně jsou subjekty dotčenými navrhovanou regulací následující:

Oblast úpravy	Dotčené subjekty
1. Definice pojmů	nositelé práv, oprávnění příjemci, oprávnění poskytovatelé
2. Povolené způsoby užití autorských děl a jiných předmětů ochrany	nositelé práv, oprávnění příjemci, oprávnění poskytovatelé
3. Povinnosti oprávněných poskytovatelů	oprávnění poskytovatelé, oprávnění příjemci, nositelé práv
4. Odměna (kompenzace) pro nositele práv	nositelé práv, oprávnění poskytovatelé, zprostředkovaně státní rozpočet nebo jiné veřejné rozpočty

1.4. Popis cílového stavu

Cílem navrhované úpravy je jednak – z formálního hlediska - splnění závazků České republiky vyplývajících z jejího členství v Evropské unii, jednak – z obsahového hlediska – zlepšení dostupnosti autorskoprávně chráněných děl a dalších předmětů ochrany podle autorského zákona osobám nevidomým, osobám se zrakovým postižením a osobám s jinými poruchami čtení.

1.5. Zhodnocení rizika

V souvislosti s navrhovanou úpravou existují následující možná rizika. Při úplném nebo částečném nepřijetí implementačního předpisu hrozí České republice riziko zahájení řízení o porušení práva Evropské unie a postupu podle čl. 260 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie. V případě zavedení administrativních nebo jiných podobných povinností subjektům, v jejichž prospěch je navrhovaná úprava zaváděna, hrozí, že navrhovaná zákonná licence nebude v praxi využívána a tím nebude dosahováno sledovaného cíle, tj. zlepšení dostupnosti autorskoprávně chráněných děl a dalších předmětů ochrany podle autorského zákona osobám nevidomým, osobám zrakově postiženým a osobám s jinými poruchami čtení. Podobné riziko hrozí rovněž v případě zavedení odměny (kompenzace) pro nositele práv k autorským dílům a jiným předmětům ochrany dotčeným navrhovanou úpravou.

Směrnice zmiňuje výše uvedená rizika v bodech odůvodnění 13 a 14 takto:

„Požadavky týkající se schválení a uznávání, které mohou členské státy uplatňovat u autorizovaných subjektů, například požadavky týkající se poskytování služeb obecné povahy oprávněným příjemcům, by neměly ve svém důsledku bránit subjektům, na které se vztahuje definice autorizovaného subjektu podle této směrnice, ve způsobech užití, které tato směrnice dovoluje.“

„Vzhledem k specifickému charakteru výjimky stanovené touto směrnicí, její specifické oblasti

působnosti a potřebě právní jistoty pro oprávněné příjemce by nemělo být členským státem dovoleno, aby pro uplatňování výjimky stanovovaly další požadavky, jako je například předchozí ověření komerční dostupnosti děl v přístupných formátech, které nejsou stanoveny v této směrnici. Členským státem by mělo být dovoleno stanovovat systémy spravedlivé odměny, pouze pokud jde o povolené způsoby užití děl nebo jiných předmětů ochrany autorizovanými subjekty. Aby nevznikala zátěž pro oprávněné příjemce, nevytvářely se překážky pro přeshraniční šíření formátově přístupných rozmnoženin a nezaváděly nepřiměřené požadavky na autorizované subjekty, je důležité, aby byla možnost členských států stanovovat takovéto systémy spravedlivé odměny omezena. Systémy spravedlivé odměny by proto neměly vyžadovat platby od oprávněných příjemců. Měly by se vztahovat pouze na užití autorizovanými subjekty se sídlem na území členského státu, který takovýto systém stanoví, a neměly by vyžadovat platby od autorizovaných subjektů se sídlem v jiných členských státech nebo ve třetích zemích, které jsou stranami Marrákešské smlouvy. Členské státy by měly zajistit, aby přeshraniční výměna formátově přístupných rozmnoženin nebyla těmito systémy spravedlivé odměny zatížena více než výměna v nepřeshraničních situacích, mimo jiné pokud jde o formu a případnou výši odměny. Při stanovování výše odměny by měl být náležitě zohledněn neziskový charakter činností autorizovaných subjektů, cíle veřejného zájmu, které tato směrnice sleduje, zájmy oprávněných příjemců výjimky, možná újma nositelům práv a potřeba zajistit přeshraniční šíření formátově přístupných rozmnoženin. Je rovněž třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu v souvislosti se zhotovením konkrétní formátově přístupné rozmnoženiny. V situaci, kdy je újma způsobená nositeli práv minimální, by neměla vzniknout žádná povinnost platby odměny.“

U jednotlivých oblastí navrhované regulace existují následující rizika:

Oblast úpravy	Rizika
1. Definice pojmů	Neimplementací příslušných ustanovení směrnice – riziko zahájení řízení o porušení práva EU; nekompatibilita vnitrostátní úpravy s přímo použitelným nařízením zavazujícím členské státy vůči třetím zemím (smluvními stranami Marrákešské smlouvy)
2. Povolené způsoby užití autorských děl a jiných předmětů ochrany	Neimplementací příslušných ustanovení směrnice – riziko zahájení řízení o porušení práva EU
3. Povinnosti oprávněných poskytovatelů (autorizovaných subjektů)	<ul style="list-style-type: none"> • Neimplementací příslušných ustanovení směrnice – riziko zahájení řízení o porušení práva EU • Přijetí nadměrně zatěžujících povinností – riziko nenaplnění cílů sledovaných navrhovanou úpravou
4. Odměna (kompenzace) pro nositele práv	Přijetí nadměrně zatěžujících povinností – riziko nenaplnění cílů sledovaných navrhovanou úpravou

2. Návrh variant řešení včetně popisu konkrétních problémů, uvedení nákladů a přínosů a hodnocení variant

Pro účely hodnocení dopadů tato zpráva nezvažuje nulovou variantu tam, kde ze směrnice k provedení Marrákešské smlouvy vyplývá pro Českou republiku povinnost implementace směrnice a nulovou variantou by vznikalo riziko řízení o porušení povinnosti (infringement). Nulová varianta je proto zvažována pouze ve dvou oblastech, a sice v části navrhované

úpravy stanovící povinnosti oprávněných poskytovatelů (směrnice a nařízení používá pojem „autorizovaný subjekt“) a dále v případě fakultativního ustanovení směrnice umožňujícího v omezeném rozsahu zavést odměnu nositelům práv jako kompenzaci za užití předmětů ochrany na základě omezení jejich výlučných práv.

2.1. Stanovení povinností oprávněných poskytovatelů

Směrnice k provedení Marrákešské smlouvy ukládá v článku 5 členskému státu povinnost zajistit, aby oprávnění poskytovatelé, kteří budou zapojeni do přeshraničního poskytování (dovozu a vývozu) formátově přístupných rozmnoženin autorskoprávně chráněných autorských děl, dodržovali určité povinnosti.

Jde jednak o povinnosti související s ochranou autorských práv, resp. s prevencí proti neoprávněnému nakládání s autorskoprávně chráněnými díly [srov. čl. 5 odst. 1 písm. a) až c) směrnice], jednak o informační povinnosti sledující zajištění dostupnosti informací o existenci a činnostech oprávněných poskytovatelů a tím i podpoření vzájemné spolupráce nejen mezi těmito subjekty v rámci členského státu, ale i mezi členskými státy navzájem a rovněž mezi členskými státy a třetími zeměmi, které jsou nebo budou smluvními stranami Marrákešské smlouvy [srov. čl. 5 odst. 1 písm. d) a odst. 2 a dále rovněž bod odůvodnění 11 směrnice].

Kromě toho jsou oprávnění poskytovatelé povinni dodržovat obecnou úpravu ochrany osobních údajů [srov. čl. 5 odst. 1 posl. věta a čl. 7 směrnice].

Povinnosti oprávněných poskytovatelů (autorizovaných subjektů) podle směrnice k provedení Marrákešské smlouvy

Článek 5

Povinnosti autorizovaných subjektů

1. Členské státy zajistí, aby autorizovaný subjekt se sídlem na jejich území, který provádí úkony uvedené v článku 4, zavedl a dodržoval své vlastní postupy k zajištění toho, aby:

a) formátově přístupné rozmnoženiny rozšiřoval, sděloval a zpřístupňoval pouze oprávněným příjemcům nebo jiným autorizovaným subjektům;

b) přijal přiměřená opatření s cílem zabránit nedovolenému rozmnožování, rozšiřování, sdělování a zpřístupňování formátově přístupných rozmnoženin veřejnosti;

c) věnoval náležitou péči nakládání s díly nebo jinými předměty ochrany a s jejich formátově přístupnými rozmnoženinami a vedl o tom záznamy; a

d) na svých internetových stránkách nebo prostřednictvím jiných on-line či off-line kanálů případně zveřejňoval a aktualizoval informace o tom, jak dodržuje povinnosti uvedené v písmenech a) až c).

Členské státy zajistí, aby postupy uvedené v prvním pododstavci byly zavedeny a dodržovány za plného dodržování pravidel týkajících se zpracování osobních údajů oprávněných příjemců podle článku 7.

2. Členské státy zajistí, aby autorizovaný subjekt se sídlem na jejich území, který provádí úkony uvedené v článku 4, poskytoval přístupným způsobem na vyžádání kterémukoli oprávněnému příjemci, jinému autorizovanému subjektu nebo nositeli práv tyto informace:

a) seznam děl nebo jiných předmětů ochrany, jejichž formátově přístupné rozmnoženiny má k dispozici, a dostupné formáty; a

b) názvy a kontaktní údaje autorizovaných subjektů, s nimiž spolupracuje při výměně formátově přístupných rozmnoženin podle článku 4.

Článek 7

Ochrana osobních údajů

Zpracování osobních údajů prováděné v rámci této směrnice se provádí v souladu se směrnicí 95/46/ES a se směrnicí 2002/58/ES.

2.1.1. Informace o oprávněných poskytovatelích

V souvislosti se stanovením určitých povinností oprávněných poskytovatelů a s ohledem na cíle sledované Marrákešskou smlouvou, mj. podporovat přeshraniční výměnu (dovozy, vývozy, popř. elektronicky - online) autorskoprávně chráněných děl ve formátově přístupných rozmnoženinách a usnadňovat vzájemnou identifikaci a spolupráci oprávněných poskytovatelů (srov. čl. 9 Marrákešské smlouvy - Spolupráce k usnadnění přeshraniční výměny), lze uvažovat, kromě nulové varianty (2.1.1.a), o možnosti zavedení určité formy evidence nebo shromažďování a zveřejňování informací o oprávněných poskytovatelích, a to buď legislativním opatřením – zavedením evidence oprávněných poskytovatelů zákonem (varianta 2.1.1.b), nebo nelegislativním opatřením – pověřením ke shromažďování a zpřístupňování informací o oprávněných poskytovatelích vhodný subjekt, konkrétně státní příspěvkovou organizaci Ministerstva kultury - Knihovnu a tiskárnu pro nevidomé K. E. Macana (dále také jen „KTN“), úpravou, resp. doplněním její zřizovací listiny [varianta 2.1.1.c)].

Snadná dohledatelnost v tuzemsku působících oprávněných poskytovatelů bude důležitá jak pro tuzemské osoby, v jejichž prospěch je navrhovaná úprava zaváděna (osoby nevidomé, se zrakovým postižením a s dalšími typy postižení dle navrhované úpravy), a pro ostatní tuzemské oprávněné poskytovatele, tak i pro oprávněné poskytovatele působící v zahraničí - potenciální zahraniční partnery tuzemských oprávněných poskytovatelů.

Dohledatelnost oprávněných poskytovatelů bude důležitá rovněž pro účely shromažďování informací o existenci a působení těchto subjektů v České republice, které budou členské státy (Ministerstvo kultury) v souladu s čl. 6 směrnice k provedení Marrákešské smlouvy poskytovat Evropské komisi. Ta bude tyto informace veřejně zpřístupňovat on-line prostřednictvím ústředního přístupového informačního místa (pravděpodobně na svých internetových stránkách) a průběžně je aktualizovat. Podobné „kontaktní místo pro přístup k informacím“ bude provozovat i Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)⁵, v souladu s výše zmíněným čl. 9 Marrákešské smlouvy.

Z konzultací vedených Ministerstvem kultury vyplynulo, že v České republice působí v současné době pravděpodobně nejvýše několik desítek subjektů, které již nyní splňují, popř. po zajištění plnění povinností vyplývajících z navrhované právní úpravy budou splňovat definiční znaky oprávněného poskytovatele, přičemž jen u některých z nich lze očekávat zájem využívat novou právní úpravu (přeshraničního poskytování autorskoprávně chráněných děl ve formátově přístupných rozmnoženinách).

⁵ V současné době lze na internetových stránkách nalézt informace související s Marrákešskou smlouvou zde: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/marrakesh/> a dále informace o iniciativě WIPO související s Marrákešskou smlouvou – The Accessible Books Consortium (ABC) zde: <http://www.accessiblebooksconsortium.org/portal/en/index.html>.

Subjekty, které mohou splňovat již nyní kritéria oprávněných poskytovatelů, budou především knihovny (ve smyslu knihovního zákona č. 257/2001 Sb., v platném znění), včetně knihoven vysokých škol (v některých případech jde o součást vysokoškolské knihovny, někdy jde o centrum pomoci studentům se specifickými potřebami, které je součástí vysokoškolské knihovny apod.), a dále knihovny spolků (dříve občanských sdružení) a podobných subjektů, které mohou, ale nemusí být knihovnami ve smyslu knihovního zákona.⁶

Jde zejména o již zmíněnou Knihovnu a tiskárnu pro nevidomé K. E. Macana, Národní knihovnu České republiky a další veřejné knihovny spolupracující s KTN (celkem 62 knihoven v rámci České republiky). Pokud jde o vysokoškolské knihovny a centra pomoci studentům se specifickými potřebami, lze uvést zejm. Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky (Masarykova univerzita), Carolina – středisko digitalizace studijních zdrojů IPSC RUK, Jazykové centrum mediátka (Filozofická fakulta, UK), Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami ELSA, pracoviště Rektorátu ČVUT, odbor pro studium a studentské záležitosti, Poradenské centrum Středisko Augustin Tyflopédický kabinet (Univerzita Hradec Králové), Centrum Pyramida (Univerzitní knihovna Ostravské univerzity).

Pokud jde o knihovny spolků a podobných subjektů, nutno uvést zejména Knihovnu digitálních dokumentů Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých (dále také jen „SONS“ nebo „KDD SONS“) a dále např. Mathildu – Digitální knihovnu zrakově postižených, Středisko pro zrakově postižené Diakonie Českobratrské církve evangelické nebo Knihovnu LORM Společnosti pro hluchoslepé.

Kromě toho mohou kritéria oprávněného poskytovatele splňovat rovněž mateřské, základní a střední školy pro nevidomé a slabozraké (celkem 38 škol), např. Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené (Praha 1) ad.

Z konzultací vedených Ministerstvem kultury vyplynulo, že všechny oslovené subjekty považují za samozřejmé, že by oprávnění poskytovatelé měli být vhodným způsobem evidováni a informace o nich by měly být veřejně dostupné.

Varianta 2.1.1.a – nulová varianta

V případě nulové varianty by nebyla v autorském zákoně ani v jiném právním předpisu stanovena jakákoli evidence oprávněných poskytovatelů. Autorský zákon bude, v souladu se směrnicí, ukládat oprávněným poskytovatelům pouze povinnost zavést a dodržovat postupy předpokládané směrnicí v čl. 5 a čl. 7, přičemž součástí těchto povinností je i zveřejňování určitých, autorským zákonem v souladu se směrnicí stanovených, informací na internetových stránkách nebo jiných on-line nebo off-line kanálech a jejich průběžné aktualizování.

Vzhledem k tomu, že uvedené povinnosti se budou týkat pouze těch subjektů, které budou mít zájem využívat nově zaváděné úpravy zákonné licence, resp. nově zaváděné možnosti přeshraničního poskytování autorskoprávně chráněných děl ve formátově přístupných rozmnoženinách do jiných států nebo naopak možnosti dovážet nebo jinak přijímat takové

⁶ Viz např. STODOLA, Jiří. Knihovny pro čtenáře se zrakovým postižením v České republice. *Knihovna* [online]. 2011, roč. 22, č. 1, s. 16-23 [cit. 2017-12-19]. Dostupný z www.knihovna.nkp.cz/knihovna111/1116stod.htm. ISSN 1801-3252.

rozmnoženiny ze zahraničí, a tudíž bude v jejich zájmu o sobě dávat vědět vhodnými prostředky, v dnešní době zpravidla minimálně prostřednictvím internetových stránek, lze předpokládat, že internetové stránky (tj. „on-line kanály“) provozovat budou a budou dohledatelní.

Varianta 2.1.1.b - legislativní opatření – zavedení povinné evidence oprávněných poskytovatelů

V souvislosti se závazkem smluvní strany Marrákešské smlouvy, vyplývajícím z čl. 9, usilovat o podporu přeshraniční výměny formátově přístupných rozmnoženin tím, že podpoří dobrovolné sdílení informací umožňující, aby se oprávnění poskytovatelé mohli navzájem lépe identifikovat, lze uvažovat o možnosti zavedení zákonné povinnosti jejich evidence u orgánů státní správy, věcně nejlépe příslušnému s ohledem na regulovanou oblast.

Taková evidence by se pak stala podmínkou pro možnost využití nově zaváděné úpravy. V praxi by mohlo jít o podobný systém, jaký byl zaveden v § 104b novely autorského zákona (zákonem č. 102/2017 Sb.) pro evidenci nezávislých správců práv⁷ nebo systém existující pro evidenci periodického tisku podle tiskového zákona, tj. systémy nespojené se složitými administrativními úkony ani s placením správních poplatků. Šlo by o úpravu představující jak pro povinné subjekty, tak pro státní orgán v zásadě minimální administrativní zátěž.

Zavedením zákonné povinnosti evidence oprávněných poskytovatelů by byly dány větší záruky dostupnosti informací všem potenciálně dotčeným subjektům, a to nejen osobám a subjektům, v jejichž prospěch je nová právní úprava zaváděna, ale rovněž nositelům práv k autorskoprávně chráněným dílům a dalším předmětům ochrany, jejichž práva budou novou právní úpravou omezena.

S případným zavedením zákonné povinnosti evidence by bylo nutno zavést přiměřené sankce pro případy porušení povinnosti evidovat se u příslušného státního orgánu (tj. doplnění nové skutkové podstaty přestupku a s tím spojené sankce), podobně jako je tomu v případě evidence nezávislých správců práv (srov. § 105bb autorského zákona). Sankce by měla především preventivní účel – prevenci opomenutí evidovat se.

Varianta 2.1.1.c - nelegislativní opatření – pověření vhodného subjektu shromažďováním a zpřístupňováním informací o oprávněných poskytovatelích

Naplnění závazku smluvní strany Marrákešské smlouvy, vyplývajících z čl. 9, usilovat o podporu přeshraniční výměny formátově přístupných rozmnoženin tím, že podpoří dobrovolné sdílení informací umožňující, aby se oprávnění poskytovatelé mohli navzájem lépe identifikovat, je možné dosáhnout také nelegislativním opatřením, a sice využitím již existujícího a přirozenou cestou vzniklého „elektronického informačního centra“ sledujícího podobné cíle (internetových stránek KTN, www.ktn.cz).

Tuto knihovnu lze považovat za nejvýznamnější subjekt, který bude v České republice působit jako oprávněný poskytovatel (autorizovaný subjekt) ve smyslu Marrákešské smlouvy. Již v současnosti zveřejňuje tato knihovna na svých internetových stránkách informace o partnerských organizacích, s nimiž spolupracuje, přičemž některé z nich rovněž mohou již

⁷ Informace o evidovaných nezávislých správcích práv zpřístupňuje Ministerstvo kultury na svých internetových stránkách, přičemž je takto zveřejněn pouze název subjektu a evidenční číslo, viz <https://www.mkcr.cz/seznam-nezavislych-spravcu-prav-1640.html>.

nyní splňovat předpoklady (dodržovat povinnosti oprávněných poskytovatelů) stanovené navrhovanou úpravou (viz <https://www.ktn.cz/partners>). KTN je státní příspěvkovou organizací, k níž vykonává zřizovatelskou funkci Ministerstvo kultury a je tedy i z tohoto důvodu vhodným subjektem. Ve zřizovací listině KTN budou, s oporou v zákoně č. 203/2006 Sb., stanoveny určité povinnosti pro KTN; plnění těchto povinností bude řešeno v rámci vztahu zřizovatele a státní příspěvkové organizace; případné detaily věcného charakteru lze řešit operativně s rámcovou oporou v § 53 odst. 1 zákona č. 218/2000 Sb.

KTN v rámci konzultací se zvažovanou variantou souhlasila. Vzhledem k předpokládaným malým nákladům na tuto činnost nebude požadovat žádné finanční prostředky. Pokud by přesto nějaké vyšší náklady vznikly, pokryje je KTN z vlastního rozpočtu.

Hodnocení variant:

Varianta	Výhody	Nevýhody
Varianta nulová (2.1.1.a)	- nulová administrativní zátěž	- nezajištěna dostupnost informací o existenci a činnosti oprávněných poskytovatelů (včetně informací o formátově přístupných rozmnoženinách)
Varianta legislativní opatření – povinná (2.1.1.b)	- zajištěna dostupnost informací o existenci a činnosti oprávněných poskytovatelů	- administrativní zátěž pro oprávněné poskytovatele + subjekt, který povede evidenci + náklady
Varianta nelegislativní opatření (2.1.1.c)	- podpořena dostupnost informací o existenci a činnosti oprávněných poskytovatelů - využití již existující praxe jak z pohledu dotčených subjektů, tak z pohledu evidenčního místa - minimální zátěž pro subjekt pověřený shromažďováním a zpřístupňováním informací	- nepovinná „evidenční“, nebude zaručovat 100% přehled

S ohledem na výše uvedené se jako vhodnější jeví varianta nelegislativní (2.1.1.c).

2.1.2. Povinnost provozování internetových stránek (s kontaktními a dalšími informacemi)

Směrnice stanoví povinnost oprávněných poskytovatelů zveřejňovat a aktualizovat informace o tom, jak dodržují povinnosti týkající se nakládání s formátově přístupnými rozmnoženinami v rámci povolených jednání, např. jaké vlastní postupy ohledně zpřístupňování takových rozmnoženin pouze oprávněným příjemcům nebo jiným oprávněným poskytovatelům zavedli a dodržují. Pokud jde o formu zveřejňování těchto informací, směrnice k provedení

Marrákešské smlouvy v souladu s touto smlouvou (beroucí ohled na různou úroveň dostupnosti technologií v členských státech WIPO, zejm. v některých rozvojových a méně rozvinutých zemích) neukládá výslovně povinnost zajištění dostupnosti takových informací i způsobem umožňujícím dálkový přístup (prostřednictvím internetových stránek).

V čl. 5 odst. 1 písm. d) směrnice výslovně stanoví (jen) povinnost oprávněných poskytovatelů (cit.) „na svých internetových stránkách nebo prostřednictvím jiných on-line či off-line kanálů“ zveřejňovat a aktualizovat informace. V souvisejícím bodu 11 odůvodnění směrnice uvádí, že (cit.) „by mělo být podporováno dobrovolné sdílení informací, jako jsou názvy a kontaktní údaje autorizovaných subjektů se sídlem v Unii, včetně jejich internetových stránek, mají-li je“, a to za účelem podpory přeshraniční výměny a usnadnění vzájemné identifikace a spolupráce autorizovaných subjektů. Kromě usnadnění přeshraniční výměny by dostupnost informací, včetně kontaktů, usnadnila také kontakty mezi oprávněnými poskytovateli (autorizovanými subjekty) navzájem, a dále usnadnila rovněž oprávněným příjemcům a nositelům práv tyto subjekty kontaktovat s žádostí o více informací. Směrnice dále počítá s tím, že informace o oprávněných poskytovatelích budou zpřístupňovány Evropskou komisí prostřednictvím „ústředního přístupového informačního místa na úrovni Unie“ (předběžně se počítá s internetovými stránkami Evropské unie, resp. Evropské komise). Se zřízením ústředního informačního přístupového místa na mezinárodní úrovni počítá i sama Marrákešská smlouva, ukládající povinnosti zřídit je mezinárodnímu úřadu Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO).⁸

V souvislosti s uvedenou povinností oprávněných poskytovatelů zveřejňovat a aktualizovat informace, včetně kontaktních údajů, je možno uvažovat o dvou variantách. Zaprvé, stanovit takovou povinnost bez konkretizace formy zpřístupňování, nebo zadruhé, stanovit výslovně povinnost zveřejňovat informace na svých internetových stránkách, popř. i jinými vhodnými způsoby, ať už online nebo offline.

V rámci konzultací vedených Ministerstvem kultury, jakož i z dostupných zdrojů (internet), je zřejmé, že naprostá většina (ne-li všechny) subjekty, které v této oblasti působí a splňují nebo by mohly splňovat kritéria oprávněných poskytovatelů, již nyní své internetové stránky provozují. Navíc, zvažovaná povinnost zpřístupňovat informace na vlastních internetových stránkách by se vztahovala pouze na ty subjekty, které budou chtít využít zákonnou licenci pro zhotovování formátově přístupných rozmnoženin (v praxi jde prakticky výlučně o některý z digitálních formátů) a pro přeshraniční poskytování těchto (převážně digitálních) formátově přístupných rozmnoženin, a lze proto předpokládat, že budou mít nezbytné technické vybavení (hardware a software). Zavedení takové povinnosti by tak bylo prakticky jen formálním stvrzením stávající praxe, přinejmenším v případě již existujících subjektů. Pro případné nově vznikající subjekty by uvedená povinnost neměla znamenat žádné zásadní finanční, administrativní nebo jiné náklady navíc, nad rámec těch, které budou nezbytné pro využívání zákonné licence jako takové.

Pro zvýšení dostupnosti informací pro účely mezinárodní spolupráce lze autorizovaným subjektům působícím v České republice doporučit, aby informace související s využíváním nové zákonné licence a kontaktní údaje, popř. další vhodné informace, zveřejňovali na svých internetových stránkách také ve vhodném cizím jazyce (angličtině, popř. některém z dalších úředních jazyků OSN, používaných rovněž WIPO – arabština, čínština, francouzština,

⁸ Viz také poznámka pod čarou č. 5.

španělština a ruština, podle toho na jakou jazykovou oblast by se v rámci svých mezinárodních aktivit orientovali).

Varianta 2.1.2.a - nulová

Zavedení pouze obecně formulované povinnosti zpřístupňovat a aktualizovat informace, aniž by byla uvedena určitá forma zpřístupnění jako povinná.

Varianta 2.1.2.b - varianta uložení povinnosti zveřejňovat určité informace na internetových stránkách

Zavedení povinnosti zveřejňovat informace na internetových stránkách, popř. i jinými vhodnými způsoby, ať už online nebo offline.

Hodnocení variant:

Varianta	Výhody/přínosy	Nevýhody
Varianta nulová	- nulová zátěž finanční, administrativní apod.	- nezajištěna dostupnost informací o existenci a činnosti oprávněných poskytovatelů, včetně informací o formátově přístupných rozmnoženinách
Varianta – stanovení povinnosti zveřejňovat informace na internetových stránkách	- zajištěna dostupnost informací o existenci a činnosti oprávněných poskytovatelů, včetně informací o formátově přístupných rozmnoženinách; - podpora dostupnosti informací pro účely mezinárodní spolupráce	- finanční a administrativní zátěž (jen marginální - s ohledem na již existující praxi)

S ohledem na výše uvedené hodnocení se jako vhodnější jeví varianta stanovící povinnost oprávněných poskytovatelů zveřejňovat informace na jejich internetových stránkách (varianta 2.1.2.b).

2.2. Odměna (kompenzace) pro nositele práv

Směrnice k provedení Marrákešské smlouvy, v souladu s touto smlouvou, umožňuje v čl. 3 odst. 6 členskému státu v některých konkrétních případech zavést, popř. si ponechat, systémy spravedlivé odměny pro nositele práv k autorskoprávně chráněným dílům v souvislosti se zákonnou licencí pro povolená užití těchto děl autorizovanými subjekty. Směrnice povoluje zavést nebo ponechat takový systém jen pro případy užití autorskoprávně chráněných děl autorizovanými subjekty se sídlem na území daného členského státu. Povinnost platit odměnu by se neměla v žádném případě vztahovat na oprávněné příjemce a na zahraniční autorizované subjekty, tj. se sídlem v jiném členském státě Evropské unie nebo ve třetí zemi (smluvní straně Marrákešské smlouvy).

Čl. 3 odst. 6 směrnice k provedení Marrákešské smlouvy

Členské státy mohou stanovit, že způsoby užití povolené touto směrnicí, pokud je provádějí autorizované subjekty se sídlem na jejich území, podléhají systému spravedlivých odměn v mezích stanovených touto směrnicí.

Bod 14 odůvodnění směrnice k provedení Marrákešské smlouvy

Vzhledem k specifickému charakteru výjimky stanovené touto směrnicí, její specifické oblasti působnosti a potřebě právní jistoty pro oprávněné příjemce by nemělo být členským státům dovoleno, aby pro uplatňování výjimky stanovovaly další požadavky, jako je například předchozí ověření komerční dostupnosti děl v přístupných formátech, které nejsou stanoveny v této směrnici. Členským státům by mělo být dovoleno stanovovat systémy spravedlivé odměny, pouze pokud jde o povolené způsoby užití děl nebo jiných předmětů ochrany autorizovanými subjekty. Aby nevznikala zátěž pro oprávněné příjemce, nevytvářely se překážky pro přeshraniční šíření formátově přístupných rozmnoženin a nezaváděly nepřiměřené požadavky na autorizované subjekty, je důležité, aby byla možnost členských států stanovovat takovéto systémy spravedlivé odměny omezena. Systémy spravedlivé odměny by proto neměly vyžadovat platby od oprávněných příjemců. Měly by se vztahovat pouze na užití autorizovanými subjekty se sídlem na území členského státu, který takovýto systém stanoví, a neměly by vyžadovat platby od autorizovaných subjektů se sídlem v jiných členských státech nebo ve třetích zemích, které jsou stranami Marrákešské smlouvy. Členské státy by měly zajistit, aby přeshraniční výměna formátově přístupných rozmnoženin nebyla těmito systémy spravedlivé odměny zatížena více než výměna v nepřeshraničních situacích, mimo jiné pokud jde o formu a případnou výši odměny. Při stanovování výše odměny by měl být náležitě zohledněn neziskový charakter činnosti autorizovaných subjektů, cíle veřejného zájmu, které tato směrnice sleduje, zájmy oprávněných příjemců výjimky, možná újma nositelům práv a potřeba zajistit přeshraniční šíření formátově přístupných rozmnoženin. Je rovněž třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu v souvislosti se zhotovením konkrétní formátově přístupné rozmnoženiny. V situaci, kdy je újma způsobená nositeli práv minimální, by neměla vzniknout žádná povinnost platby odměny.

Spravedlivou odměnou se v kontextu směrnice rozumí kompenzace újmy vznikající nositeli práv v důsledku toho, že je možné jeho autorské dílo za podmínek stanovených zákonem převést do formátově přístupné rozmnoženiny a tuto dále rozmnožovat a rozšiřovat bez jeho souhlasu. Spravedlivou odměnou (směrnice používá v angl. verzi pojem „compensation“) se v daném kontextu rozumí kompenzace nositeli práv, shodná s kompenzacemi upravenými ve směrnici 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti v souvislosti s výjimkami a omezeními výlučných práv, např. v čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) upravujícími výjimky nebo omezení výlučného práva na rozmnožování.⁹

V souvislosti s implementací čl. 3 odst. 6 směrnice k provedení Marrákešské smlouvy je možno zvažovat následující varianty právní úpravy, zaprvé variantu nulovou, tj. nezavedení odměny (kompenzace) pro nositele práv, nebo zadruhé, variantu spočívající v zavedení takové odměny (kompenzace), hrazené (s ohledem na bod 14 odůvodnění směrnice) autorizovanými subjekty.

2.2.1 Nulová varianta – bezúplatná zákonná licence

⁹ Srov. rovněž související judikaturu Soudního dvora Evropské unie, např. rozhodnutí ve věci C-467/08 Padawan, bod 40, nebo ve věci C-435/12 ACI Adam, bod 50), podle které je „[účelem] této spravedlivé odměny (...) podle judikatury Soudního dvora poskytnout náhradu autorům za soukromou rozmnoženinu jejich chráněných děl pořízenou bez jejich svolení, takže je na ni třeba nahlížet jako na protiplnění za újmu způsobenou autorům, která vznikla v důsledku takové rozmnoženiny bez jejich svolení.“

Zákonná licence pro osoby se zdravotním postižením obsažená v § 38 autorského zákona (ve znění zákona č. 216/2006 Sb.), podobně jako předcházející právní úpravy (ve znění před novelou provedenou zákonem č. 216/2006 Sb. a předtím autorský zákon č. 35/1965 Sb.), je stanovena jako bezúplatná.

Podobná právní úprava bezúplatné zákonné licence existuje ve většině členských států Evropské unie.

Z konzultací vedených Ministerstvem kultury¹⁰ vyplynulo, že zatímco v minulosti (před nástupem digitálních technologií) se používala v zásadě jen technologie tisku v Braillově písmu nebo zvukové záznamy na magnetických kazetách (technicky a finančně náročná, zdoluhavá, náročná z hlediska archivace apod.), nicméně nepředstavující buď vůbec, nebo jen teoreticky konkurenci běžné komerční distribuci. S nástupem digitálních technologií se situace výrazně zlepšila, pokud jde o náklady spojené s pořizováním a zpřístupňováním formátově přístupných rozmnoženin oprávněným příjemcům.

V současné době je platná právní úprava v § 38, pokud jde o převádění vydávaných děl (zejm. knih, popř. periodik) uplatňována tak, že legálně získané rozmnoženiny děl (nákupem, povinný výtisk – jen v případě KTN, popř. dary) jsou knihovny a dalšími subjekty poskytujícími služby osobám se zrakovým postižením převáděny do podoby formátově přístupných rozmnoženin, které jsou dále užívány (půjčovány nebo jinak zpřístupňovány osobám se zdravotním postižením) v souladu s autorským zákonem.¹¹

V praxi funguje spolupráce mezi knihovnami poskytujícími služby osobám se zrakovým postižením s nakladateli, a to na dobrovolné bázi. V rámci této spolupráce jsou některými nakladateli knihovnám např. poskytována díla v elektronické podobě, což velmi zjednodušuje jejich převedení do formátově přístupných rozmnoženin (bez nutnosti skenovat hmotnou rozmnoženinu).

Pokud jde o množství knižních titulů převedených do formátově přístupných rozmnoženin, KTN ročně převede 150-200 titulů knih natočených ve studiích KTN do zvukové podoby ze zakoupených nebo darovaných publikací z produkce českých vydavatelů, vyprodukuje 50-90 publikací vytištěných v Braillově písmu (knihy, hudebniny, učebnice, kalendáře, reliéfní grafika, apod.). Malou část zvukových nahrávek pořízených KTN komerčně vydává nakladatelství Tympanum (na základě licenčních smluv s nositeli práv). Kromě toho KTN ročně vyrobí dalších cca 80-100 titulů zvukových knih ze zakoupených, nebo darovaných od vydavatelů děl na zvukových nosičích (mluvené slovo ve formátu mp3, audio CD).

V praxi nebyly dosud indikovány žádné problémy s porušováním autorských práv ani jakékoli jiné negativní dopady na autory, nakladatele, resp. na komerční distribuci knih, časopisů, a to včetně elektronických knih nebo audioknih určených běžné populaci (bez zrakového postižení ve smyslu navrhované právní úpravy) dostupných na trhu – v běžné obchodní síti.

Na základě navrhované právní úpravy, resp. Marrákešské smlouvy, bude nově možno autorská díla ve formátově přístupných rozmnoženinách jednak vyvážet (nebo jinak zpřístupňovat) do jiných členských států Evropské unie a do třetích zemí, které budou rovněž smluvní stranou Marrákešské smlouvy, jednak z uvedených zemí autorská díla převedená

¹⁰ Konzultace provedené osobně a prostřednictvím e-mailové korespondence v srpnu 2016.

¹¹ Viz např. Knihovna digitálních dokumentů, provozovaná SONS: <http://www.kdd.cz/>

tamními autorizovanými subjekty do formátově přístupných rozmnoženin dovážet nebo k nim jinak získat přístup (např. online) do České republiky.

Pokud jde o počet potenciálních čtenářů/posluchačů autorských děl ve formátově přístupných rozmnoženinách vytvářených na základě zákonné licence (stávající i nově navrhované), je nutno vzít v potaz jednak celkový počet osob používajících český jazyk, jednak počet těchto osob se zdravotním postižením, na něž se navrhovaná právní úprava bude vztahovat.

S ohledem na rozšíření, resp. používání českého jazyka ve světě lze konstatovat, že převážná část osob používajících český jazyk žije v České republice.¹² Lze proto předpokládat, že zájem o autorská díla v českém jazyce převedená do formátově přístupných rozmnoženin bude v zahraničí, jak ukazuje i dosavadní zkušenost, minimální. Naopak roste, zejm. mezi mladší generací, počet občanů nevidomých a s jiným zrakovým postižením, žijících v České republice a mluvících cizími jazyky, popř. tyto jazyky studujících (ať už v České republice nebo na zahraničních univerzitách apod.), kteří budou moci využívat na základě navržené úpravy možnosti dovozu nebo jiného přístupu k cizojazyčným dílům cizích autorů, která byla převedena v dané zemi do formátově přístupných rozmnoženin tamními oprávněnými poskytovateli.

Pokud jde o počty osob nevidomých nebo s jiným zrakovým postižením, v jejichž prospěch je navrhovaná úprava určena, lze jejich počet odhadovat jen zcela přibližně, protože přesné statistiky, které by bylo možno použít pro tento účel, nejsou k dispozici. Český statistický úřad provedl výběrová šetření o osobách se zdravotním postižením v letech 2007 a 2013. Z výsledků šetření provedených v roce 2013 vyplývá, že podíl obyvatel se zdravotním postižením (nejen zrakovým (!)) na celkové populaci České republiky činil 10,2 %, přičemž podíl zrakově postižených činil 6,0 %.¹³ Orientačně lze rovněž vycházet z počtů registrovaných čtenářů využívajících služeb KTN a KDD SONS. Podle výroční zprávy KTN za rok 2016 činil počet čtenářů 5 300, z toho 24 do 15 let.¹⁴ V Knihovně digitálních dokumentů provozované SONS bylo v roce 2016 evidováno 1 800 čtenářů.¹⁵

Oficiální statistické údaje o počtech osob s jinými typy postižení – poruchami čtení, ve smyslu definice v čl. 2 odst. 2 písm. c) a d), tj. např. dyslektiků nebo osob s fyzickým postižením (např. s diparézou horních končetin nebo kvadruparézou takového stupně, že znemožňuje číst text nebo vnímat obrazy stejným nebo v podstatě stejným způsobem jako osoba bez takové poruchy), nejsou k dispozici.

Lze proto vycházet pouze z odhadů. Např. počet kvadruplegiků je specializovanými spolky zdravotně postižených odhadován přibližně na 4 tisíce.¹⁶ Pokud jde o počty osob s dyslexií, bývají uváděna čísla četnosti výskytu „asi 15 – 20 %, u hluboké dyslexie se jedná pouze o 3 –

¹² Viz např. heslo „Čeština“ ve Wikipedii, dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C5%A1tina>, navštíveno 3. 1. 2018. Podle údajů tam uvedených češtinou jako mateřským jazykem mluví zhruba 10,7 milionu lidí – prakticky všichni v České republice. Celkový počet českých mluvčích se odhaduje na 13,2 milionu, což zahrnuje 2,5 milionu uživatelů češtiny jako druhého jazyka. Dále hovoří totiž česky i desetitisíce emigrantů a jejich potomků, zejména na Slovensku, v USA, Kanadě, Německu, Rakousku a v řadě dalších zemí.

¹³ Viz <https://www.czso.cz/csu/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuvwsb>,

¹⁴ Viz Výroční zpráva KTN za rok 2016 dostupná z <https://www.ktn.cz/vyrocnizpravy/attachments/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202016.pdf>

¹⁵ Viz Výroční zpráva SONS za rok 2016, s.66, dostupná z <https://www.sons.cz/dokumenty>.

¹⁶ Informace poskytnutá sekretariátem Vládního výboru pro zdravotně postižené občany

4 %¹⁷. Počet dětí s dyslexií v naší populaci se uvádí mezi 2 a 4 %, těžké poruchy dyslexie v počtu 1 až 2 %.¹⁸

S ohledem na výše uvedené, zejm. na rozsah, v jakém jsou autorskoprávně chráněná díla užívána, a prakticky nulovou konkurenci vůči běžné komerční distribuci těchto děl, se ani nadále nepředpokládají jakékoli významnější dopady na nakladatelský a vydavatelský sektor.

2.2.2 Varianta zavedení odměny (kompenzace) pro nositele práv

Pokud by se uvažovalo o zavedení úplatné zákonné licence v rozsahu, v jakém ji povoluje členskému státu zavést směrnice k provedení Marrákešské smlouvy, tj. zavedení obdobného systému spravedlivé odměny, jaký již nyní existuje např. podle § 25 v souvislosti s rozmnožováním autorských děl a jiných předmětů ochrany pro osobní potřebu nebo podle § 37 odst. 2 (odměna za absenční půjčování vydaných děl v knihovnách), bylo by nutno zvážit, jakým způsobem by právo na odměnu (kompenzaci) mělo být vykonáváno (zda individuálně nebo kolektivně - prostřednictvím kolektivního správce práv), a rovněž zda, popř. jakým způsobem by měly být stanoveny sazby odměn nebo způsob jejich výpočtu.

Pokud jde o způsob stanovení odměny a způsob výkonu práva na odměnu, připadají v úvahu buď individuální výkon takového práva, vyžadující nutnost kontaktovat příslušné nositele práv a sjednat s nimi výši odměny a způsob jejího hrazení, nebo kolektivní výkon (prostřednictvím kolektivního správce práv), podobně jako je tomu např. u odměn podle § 25 nebo § 37 odst. 2 autorského zákona.

Pokud jde o stanovení výše odměny, popř. stanovení způsobu určování její výše, bylo by nutno vzít v potaz, že odměna (kompenzace) pro nositele práv by mohla připadat v úvahu jen pro případy užití oprávněnými poskytovateli se sídlem v České republice (nikoli oprávněnými příjemci – fyzickými osobami se zdravotním postižením) a jen pro užití na území České republiky. Při stanovení výše odměny, ať už by byly sazby stanoveny právním předpisem nebo sjednávány smluvními stranami, by bylo nutno náležitě zohlednit neziskový charakter činností oprávněných poskytovatelů, cíle veřejného zájmu sledované právní úpravou, zájmy oprávněných příjemců, včetně jejich sociální situace, a újmu, která by mohla v důsledku využívání navrhované úpravy vznikat nositelům práv. V případech, kdy by taková újma byla minimální - což, jak vyplývá z dosavadních zkušeností, je převažující situace - by výše odměny měla být nulová (resp. vůbec by neměl vznikat nárok na odměnu).

Při zvažování vhodnosti nebo nutnosti zavedení úplatné zákonné licence je nutno vzít dále v potaz, že podle navrhované právní úpravy zůstává nedotčen § 29 autorského zákona, obsahující úpravu tzv. třístupňového testu. Podle něj veškeré zákonné licence (výjimky a omezení práv) upravené autorským zákonem, tedy včetně navrhované nové zákonné licence pro určitá užití díla ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení, lze uplatnit pouze tehdy, pokud příslušné užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

¹⁷ Viz např. LITERACY. O dyslexii. Dyslexie a jiné specifické poruchy učení. *Literacyportal.eu* [online]. © 2012-2018 Projekt LITERACY [cit.2018-01-21]. Dostupné z <http://www.literacyportal.eu/cs/o-dyslexii.html&contentid=106>

¹⁸ DOLEŽALOVÁ, L. *Speciální pomůcky pro děti postižené specifickou poruchou učení – dyslexií*. České Budějovice, 2008. Diplomová práce. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. Renata Jandová. Dostupné z https://theses.cz/id/xjr302/downloadPraceContent_adipIdno_6670

Takový rozpor, resp. dotčení oprávněných zájmů autora, by nastalo mj. v případě, že by navrhovaná zákonná licence byla využita přesto, že dané konkrétní dílo by v dané konkrétní formátově přístupné rozmnoženině bylo dostupné v běžné obchodní síti. Pokud takto dostupné nebude, rozpor s třístupňovým testem nenastane, a nelze tudíž uvažovat o možné újmě vznikající autorům.

Kromě výše uvedeného je nutno vzít v potaz rovněž připravovanou unijní právní úpravu v oblasti sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se požadavků na přístupnost u výrobků a služeb, konkrétně návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se požadavků na přístupnost u výrobků a služeb (tzv. European Accessibility Act nebo jen zkráceně „EAA“), zveřejněný Evropskou komisí dne 2. prosince 2015 /dokument COM(2015) 615/, zatím stále projednáváný v Radě a Evropském parlamentu.¹⁹ Cílem návrhu směrnice je přispět ke zlepšení řádného fungování vnitřního trhu, odstranit překážky pro volný pohyb přístupných výrobků a služeb z hlediska potřeb osob se zdravotním postižením na úrovni Evropské unie a těmto překážkám předcházet. Navrhovaná směrnice se bude vztahovat rovněž na e-knihy, které budou muset splňovat požadavky stanovené v Příloze I oddíle IV bod (iii).²⁰ Lze tudíž předpokládat, že počet elektronických knih ve formátově přístupných rozmnoženinách (přístupných přinejmenším určité části osob se zrakovým a jiným podobným postižením²¹) dostupných v běžné obchodní síti poroste a nebude nutno (a z hlediska autorského zákona, resp. třístupňového testu ani možno) je převádět do (shodných) formátově přístupných rozmnoženin na základě navrhované zákonné licence. Případné dopady na nakladatelský sektor, pokud jde o navrhovanou právní úpravu, proto budou zanedbatelné.

Hodnocení variant:

S ohledem na dosavadní zkušenosti s aplikací bezúplatné zákonné licence, na předpokládané nulové dopady navrhované právní úpravy na běžné způsoby užití autorskoprávně chráněných děl a jiných předmětů ochrany dotčených navrhovanou právní úpravou (audioknih a podobných zvukových záznamů) se varianta zavedení odměny (kompenzace) pro nositele práv (varianta 2.2.2.) nejeví jako přiměřená z hlediska obecného požadavku na vyváženou právní úpravu zohledňující základní práva a oprávněné zájmy všech dotčených subjektů, a to například s ohledem na Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, jež byla publikována pod č. 10/2010 Sb. m. s. a je pro Českou republiku přímo závazná.

3. Návrh řešení

Oblast úpravy	Návrh řešení
Povinnosti oprávněných poskytovatelů	Autorský zákon by měl stanovit povinnost oprávněných poskytovatelů zveřejňovat určité informace na svých internetových stránkách. Shromažďování informací (kontaktních údajů) o oprávněných poskytovatelích působících v České republice bude dostatečně zajištěno

¹⁹ http://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2015_278

²⁰ Srov. návrh EAA ve znění obecného přístupu (dokument 15586/17), http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15586_2017_INIT&from=EN

²¹ Pro různé typy zrakového a jiného podobného zdravotního postižení jsou vhodné různé typy formátově přístupných rozmnoženin.

	prostřednictvím internetových stránek specializované knihovny - KTN.
Odměna (kompenzace) pro nositele práv	Zákonná licence by měla být stanovena jako bezúplatná.

4. Implementace doporučených variant a vynucování

Předkladatel navrhuje implementaci doporučených variant formou novely autorského zákona a navazující úpravou zřizovací listiny KTN.

Nedodržení podmínek užití autorskoprávně chráněných děl a dalších předmětů ochrany, stanovených novou právní úpravou, bude vynucováno, popř. sankcionováno stejně jako jiné porušení nebo ohrožení práv chráněných autorským zákonem, tj. prostřednictvím soukromoprávních, správně právních, v krajních případech trestněprávních nástrojů ochrany práv (viz zejm. § 40 a násl. autorského zákona – Ochrana práva autorského, § 105a a násl. autorského zákona - Přestupky, a § 270 trestního zákoníku - Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi).

5. Přezkum účinnosti regulace

Předkladatel vyhodnotí dopady přijaté právní úpravy do 20 měsíců po nabytí účinnosti této novely. Předmětem hodnocení bude zejména vývoj technologií a otázka vhodnosti rozšíření oblasti působnosti této směrnice ke zlepšení přístupu k jiným druhům děl a k jiným předmětům ochrany pro osoby s jiným druhem zdravotního postižení, než na které se tato směrnice vztahuje.

Předkladatel dále provede opětovné vyhodnocení přijaté právní úpravy do 11. června 2023. Předmětem tohoto hodnocení bude navíc také posouzení dopadu nezavedení systému odměn na dostupnost formátově přístupných rozmnoženin oprávněným příjemcům a na jejich přeshraniční výměnu.

Termíny a obsahové vymezení přezkumu účinnosti regulace jsou navrhovány v návaznosti na úkoly vyplývající pro členské státy z článků 9 a 10 směrnice k provedení Marrákešské smlouvy (povinnost spolupráce s Evropskou komisí při přípravě hodnotících zpráv).

6. Konzultace a zdroje dat

Konzultace

Při hodnocení dopadů regulace vycházel předkladatel z rozsáhlých konzultací vedených nejprve v souvislosti s projednáváním návrhu Marrákešské smlouvy a posléze v souvislosti s projednáváním návrhů směrnice a nařízení k provedení Marrákešské smlouvy.

Podklady z konzultací jsou k dispozici u předkladatele návrhu.

Seznam nejdůležitějších subjektů zapojených do konzultačního procesu: Vládní výbor pro zdravotně postižené občany, MŠMT - Tým speciálního vzdělávání, Národní rada osob se zdravotním postižením, KTN - Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, SONS

(Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých), Národní knihovna České republiky, Masarykova univerzita – Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, relevantní kolektivní správci práv (DILIA, OOA-S, Intergram), Svaz českých knihkupců a nakladatelů

Zdroje dat

Výstupy z konzultací (dotazník, osobní konzultace, e-mailové konzultace)

Údaje ČSÚ

Návrh směrnice k provedení Marrákešské smlouvy (důvodová zpráva)

Vybrané zahraniční právní úpravy

Odborná literatura